

# Onderzoek een uitbreiding van de voorwaarden voor gesloten deuren in zaken van seksuele misdrijven

Suzanne Schot & Sonja Meijer<sup>1</sup>

Er zou onderzoek moeten worden gedaan naar de mogelijkheden en verplichtingen vanuit nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving naar de mogelijkheden de voorwaarden uit te breiden om een zitting inzake seksuele misdrijven achter gesloten deuren te houden.

Op 22 mei 2024 heeft de Minister voor Rechtsbescherming aangegeven geen aanleiding te zien om te onderzoeken of het mogelijk is om de voorwaarden die gelden voor een zitting achter gesloten deuren uit te breiden naar zaken van seksuele misdrijven en seksuele uitbuiting ter bescherming van zowel meerderjarige als minderjarige slachtoffers.<sup>2</sup> Hierdoor wordt er een deur gesloten voor onderzoek, terwijl juist hier een deur zou moeten openstaan naar een onderzoek naar de mogelijkheden en verplichtingen vanuit nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving.

Vanwege het uitgangspunt van externe openbaarheid zijn zittingen in beginsel openbaar, zodat publieke controle mogelijk is. De rechtbank kan evenwel een bevel geven om de gehele of gedeeltelijke behandeling achter gesloten deuren te laten plaatsvinden. Een dergelijk bevel kan worden gegeven in het belang van goede zeden, de openbare orde, de vrijheid van de staat, en ook als de belangen van minderjarigen, of de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de verdachte, andere procesdeelnemers of anderszins bij de zaak betrokkenen dit eisen (artikel 269 lid 1 Sv). Een slachtoffer heeft de mogelijkheid om de rechter te verzoeken een dergelijk bevel uit te vaardigen (artikel 269 lid 2 Sv). Andere beschermingsmaatregelen kunnen conform het Besluit slachtoffers van strafbare feiten inhouden dat het slachtoffer via een communicatieverbinding de terechtzitting kan volgen en eventueel via die weg gebruik kan maken

van diens spreekrecht of als getuige kan worden gehoord.<sup>3</sup>

## Het oplopen van secundaire of herhaalde victimisatie naar aanleiding van een strafproces naar seksuele misdrijven kan een schending opleveren van artikel 3 EVRM

### Auteurs

1. Mr. dr. S.L. Schot is universitair docent (Internationaal) Strafrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Prof. mr. S. Meijer is hoogleraar Penitentiair Recht aan de Radboud Universiteit Nijmegen en universitair hoofddocent Straff(proces)recht aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

### Noten

2. Aanhangsel Handelingen II 2023/24, 1800 (Antwoord Minister voor Rechtsbe-

scherming d.d. 22 mei 2024 op vragen gesteld door de Kamerleden Boswijk en Krul (beiden CDA) aan de Ministers van Justitie en Veiligheid en voor Rechtsbescherming over het bericht 'zijn rechtszaken over misbruik straks niet meer openbaar?', ingezonden op 9 april 2024.

3. Art. 131a Sv en art. 12 Besluit slachtoffers in strafzaken en J. Candido e.a., *Slachtoffer en de rechtspraak. Handleiding voor de strafrechtspraktijk*, p. 55.



© Hans Kwaspen / Shutterstock

Hoewel de minister aangeeft dat beschermingsmaatregelen getroffen kunnen worden tijdens het voorbereidend onderzoek en het onderzoek op de terechtzitting vanwege 'de bijzondere kwetsbaarheid van slachtoffers voor secundaire en herhaalde victimisatie, voor intimidatie en voor vergelding' wordt er verder niet ingegaan op de vraag in hoeverre de maatregelen die momenteel kunnen worden genomen en worden genomen ook daadwerkelijk bijdragen en kunnen bijdragen aan het verminderen van de kans op dergelijke gevolgen naar aanleiding van een (openbaar) strafproces. Zicht daarop is van belang, omdat het hebben opgelopen van secundaire of herhaalde victimisatie naar aanleiding van een strafproces naar seksuele misdrijven een schending kan opleveren van artikel 3 EVRM.<sup>4</sup> Voor de beslissing of een zitting aangaande seksuele misdrijven achter gesloten deuren vereist is, moet een afweging worden gemaakt tussen het recht op privéleven in de zin van artikel 8 EVRM enerzijds en het recht op een eerlijk proces ex artikel 6 EVRM anderzijds. Op basis hiervan kunnen gesloten deuren nodig zijn ten behoeve van de bescherming van de veiligheid, privacy, persoonlijk integriteit of waardigheid van het slachtoffer, en zelfs om de uitwisseling van informatie te bevorderen voor het uiteindelijk nastreven van gerechtigheid.<sup>5</sup> Voor zaken van seksuele misdrijven is er hierdoor juist zicht nodig op de omstandigheden en voorwaarden waaronder een rechter beslist tot het sluiten van de deuren, en op welke manier dit geschiedt. Alleen op die manier kan er een afweging worden gemaakt of zaken van seksuele misdrijven eventueel standaard achter gesloten deuren zouden moeten plaatsvinden.

Zowel normatief als empirisch onderzoek kan verduidelijken in hoeverre een aanpassing van de voorwaarden voor gesloten deuren nodig zou zijn. Daarbij is het waardevol om te kijken hoe vanuit nationale, Europese en internationale wet- en regelgeving naar dit dilemma wordt gekeken. Zo heeft het recent gepubliceerde voorstel voor een EU-richtlijn tot wijziging van de Europese Slachtofferrichtlijn bijvoorbeeld tot doel om beschermingsmaatregelen beter af te stemmen op de behoeften

van slachtoffers, omdat blijkt dat het recht van slachtoffers op bescherming niet overal beschikbaar is en moet worden versterkt.<sup>6</sup> En in artikel 68(2) Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof is bijvoorbeeld opgenomen dat een zitting achter gesloten deuren 'shall be implemented in the case of a victim of sexual violence or a child who is a victim or a witness, unless otherwise ordered by the Court, having regard to all the circumstances, particularly the views of the victim or witness'. Rechter Schmitt van het Internationaal Strafhof heeft met betrekking tot dit artikel opgemerkt dat hoewel er bij het Strafhof ook andere maatregelen genomen kunnen worden, het stigma dat geassocieerd wordt met seksuele misdrijven op zichzelf 'a proportionate and justified exception to the principle of publicity of the proceedings' vormt.<sup>7</sup> Daarnaast heeft het EHRM aangegeven dat het (gedeeltelijk) achter gesloten deuren laten plaatsvinden van een zaak naar seksuele misdrijven kan bijdragen aan de aangiftebereidheid van slachtoffers, en dat zij zich hierdoor openhartig(er) kunnen uitlaten over seksuele misdrijven, zonder angst voor publieke nieuwsgierigheid of commentaar.<sup>8</sup>

Deze korte verkenning toont aan dat de antwoorden op Kamervragen alleen niet volstaan om te kunnen zeggen dat verder onderzoek niet nodig is. Dat geldt

## Sluit de deur niet voor een onderzoek naar beschermingsmaatregelen ter terechtzitting

te meer nu als gevolg van de inwerkingtreding van de Wet Uitbreiding Slachtofferrechten de verschijningsplicht van verdachten voor inhoudelijke zittingen per 1 juli 2024 in werking is getreden en slachtoffers daardoor vaker geconfronteerd zullen worden met de verdachte op de zitting.<sup>9</sup> Sluit de deur dus niet voor een onderzoek naar beschermingsmaatregelen ter terechtzitting, zoals het sluiten van de deuren, in het bijzonder van zaken van seksuele misdrijven. •

4. EHRM 7 mei 2023, nr. 36328/20 (*B/Rusland*), par. 71-72.

5. EHRM 14 mei 2020, nr. 30373/13 (*Mraovic/Kroatië*), par. 45-50.

6. Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ (COM(2023)424 final).

7. ICC (*The Prosecutor/Ongwen*), ICC-02/04-01/15, Decision on the 'Prosecution's application for in-court pro-

tective and special measures', 29 november 2016, par. 16.

8. EHRM *Mraovic/Kroatië*, par. 49.

9. *Kamerstukken II 2022/23*, 35349, I (Brief Minister voor Rechtsbescherming aan de Tweede Kamer over de stand van zaken Wet Uitbreiding Slachtofferrechten d.d. 15 mei 2023), *Kamerstukken II 2023/24*, 33552, 109 en 33552, 114 (Beantwoording vragen over Wet Uitbreiding Slachtofferrechten d.d. 7 september 2023) en *Kamerstukken II 2023/24*, 33552, nr. 116 (derde voortgangsbrief Meerjarenagenda Slachtofferbeleid 2022-2025).